

The failure of the Communist Party elite to realize the ideas of restructuring contributed to a sharp deterioration of housing provision of the residents of Western Ukraine. In the early 90s of the XX century its target figures returned to the level of the 1970s and thus lost about 15-20 years. Last but not least the result of this was the rapid loss of credibility of the Communist Party at their local organizations, increasing frustration about its ability to lead the reformations of the society, and as a result the requirements for removal of Communist Party organizations from the city's enterprises and institutions with the realization of total departization. This reconstructs patriotically oriented public organizations into a mass media of national-democratic and anti-communist movement for the restoration of state independence of Ukraine.

Key words: CPSU-CPU, the restructuring, social security, housing, construction, contraction.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Гедьо А.В., д.і.н., проф.; Задунайський В.В., д.і.н., проф.

УДК 94: 329. 15] (477. 82) “1989 – 1990”

О.І. Чура

КОМПАРТІЙНА ВЛАДА ЛЬВОВА У ВИБОРАХ 1989 ТА 1990 РР.

На зламі 80-х рр. XX ст. комуністичний режим у СРСР зіштовхнувся із серйозними соціально-економічними та політичними проблемами ігнорування яких могло піддати сумніву провладний статус правлячої КПРС. Серед них – провали економічних реформ, перманентно низьке матеріальне становище громадян країни, загострення національної та релігійної проблем, деформаційні внутрішньопартійні явища тощо. З метою запобігання втрати політичного монополізму союзна керівництво у Москві наважується на запровадження політико-економічних новацій, більш відомих як перебудова. Їх економічна суть полягала у спробі симбіозу планових та ринкових методів господарювання названих госпрозрахунком та самофінансуванням. Вектор політичних реформ полягав у номінальній передачі державної влади від КПРС і руки радянських інституцій країни під пильним контролем компартпарату.

Така імітація демократичних перетворень викликає гостре незадоволення регіональної патріотично налаштованої громадськості на місцях. Одним із регіонів УРСР, де національні пріоритети існували стійкими здавна були західні області, а особливо їх негласна столиця – Львів. На його теренах перебудовна політреформа переростає у демократизаційні вимоги, які ослаблюють засади комуністичної влади у місті. Оприлюднення злочинів минулих десятиліть спричинилося до стрімкої дискредитації КПРС-КПУ в очах жителів Львова і як наслідок – національно-демократичного ренесансу, що швидко переріс у антикомуністичний. Компартійне середовище вкрай вороже ставилося до відродження національно-визвольного руху і широко розгорнуло боротьбу проти спроб позбавлення його монополії на політичну владу.

Найголовнішими кроками на цьому державотворчому шляху були ініційовані XIX Всесоюзною партійною конференцією вибори до Верховної ради СРСР у 1989 р. та Верховної ради УРСР і місцевих рад у 1990 р. У першому випадку, не дивлячись на обрання опозиційних депутатів, львівському компартпарату хоча і номінально, але

вдається зберегти провладні позиції. У другому – відбулася цілковита втрата політичної влади. Позбавлення впливу на політико-економічне життя міста зумовило зародження деформаційних явищ в компартійному середовищі Львова і підвело обком КПУ до межі виживання та врешті не тільки вивело його на узбіччя політичного життя, а й поставило поза законом.

Ключові слова: *Львів, КППС-КПУ, перебудова, політична реформа, вибори, національно-демократичний рух, комуністи, антикомуністичні виступи, фіаско.*

Неправомірне проголошення КППС політичним монополістом у СРСР ставило під сумнів її легітимність. На сторінках “Известий” – газети рад народних депутатів СРСР говорилося: “Задеклароване з високих трибун народовладдя давно перестало мати щось спільне з народом” [1, с. 1]. Тому ключовою ознакою 1989 р. були, призначені на 26 березня, вибори до Верховної ради СРСР, юридичну дорогу яким проклав “Закон про вибори”. Вищим органом державної влади ставав з’їзд народних депутатів Союзу РСР, перебравши владу від з’їзду КППС. На нього покладалося завдання обрати союзний парламент, що діятиме на постійній основі у п’ятирічний міжз’їздівський період. Розрекламовані партійною пропагандою як альтернативні, вибори були черговим кроком союзного партапарату до надання КППС парламентського формату. За партійним задумом, політичним авангардом країни повинні були стати 2 250 комуністів – народних депутатів Радянського Союзу на чолі із Генеральним секретарем ЦК КППС – Президентом країни. Так планувалося узаконити керівну роль партії, надавши їй демократичних ознак цивілізованої спілки європейських політиків.

Однак, громіздка партоткратична система не сприймала оновлення, перетворюючи його ініціаторів на заручників власного догматизму. Гласність виносила на поверхню все нові компартійні злочини, а матеріальне становище громадян країни невпинно котилося донизу. Відстань між суспільством і партією збільшувалася щодень. Будучи невдоволеною половинчастими реформами, демократизована громадськість намагалася розширити межі партійних починань, перебираючи ініціативу нас себе. Ослаблення комуністичного режиму розбудило притуплені почуття національної та релігійної приналежності та активізувало патріотично налаштовану еліту Західної України. На відміну від партійної верхівки, котра розцінювала радянські інституції як інструмент державної монополії, рядові комуністи та безпартійні покладали на них ключові надії.

На жаль українська історична наука ще недостатньо приділила уваги рецепції регіонального партапарату відновлення державної самостійності України у 1991 р., Тому авторка зробить спробу простежити динаміку втрати комуністичною верхівкою Львова монополії на політичну владу. Адже саме внутрішньопартійні деструктивні явища, особливо у такому національно налаштованому місті, багато в чому уможливили стрімке розгортання антикомуністичного руху, що став запорукою державницького ренесансу на території усїєї України. Джерельною базою наукової розвідки слугуватимуть неопубліковані архівні документи та сторінки періодичних видань тієї пори.

У 1989 р. компартійна спілка Львова нараховувала 60 626 членів КППС, що на 3 281 більше ніж на початку перебудови у 1985 р. [2, арк. 4]. Потрапивши у незвичні умови демократизації та усвідомлюючи політичну вагу майбутніх виборів до Верховної ради СРСР, львівський компартапарат готувався до них більш ніж ретельно. У передвиборній програмі багато говорилося щодо відродження ленінської партійної концепції та політичного лідерства КППС-КПУ, як єдиного чинника задоволення матеріальних і духовних потреб суспільства [3, арк. 116]. На обласному тлі сценарій проведення виборів затвердив 8 грудня 1988 р. голова виконкому М. Кирей, котрий був

одночасно членом бюро обкому. Під його керівництвом утворено 9 виборчих округів і 2 088 дільниць. Кількість членів виборчих комісій налічувала 25 852 особи, з яких 53,3% були комуністами. За задумом ЦК КПРС, прерогативу висування кандидатур отримали трудові колективи, де вплив партапарату був максимальним. Серед 29 виборчих конференцій, законними визнано 23, на яких 21 особа отримала право кандидування. Виборчими округами допущено до голосування 15 кандидатів: 8 службовців, 7 робітників і колгоспників, 2 науковці, 12 з яких були членами КПРС. В обговоренні кандидатур прийняло участь близько 30 тис. осіб, у голосуванні біля 2 млн. виборців [4, арк. 1 – 21]. Таємні інструкції обкому від 8 лютого 1989 р. свідчили, що диригентом виборного процесу був компартапарат. Ключові надії покладалися на чисельну перевагу комуністів та адміністративний ресурс. Висунення кандидатів відбувалося з партійної згоди та під контролем силових структур. У роботі з виборцями парткерівники зобов'язувалися: 1. Підкреслювати авангардну роль партії та здобутки перебудови. 2. Дистанціюватися від злочинів минулого. 3. Виокремлювати монопольну здатність партії щодо задоволення суспільних запитів. 4. Демонструвати безперспективність позапартійних кандидатів. 5. Слідкувати за легітимністю платформ альтернативних висуваних. 6. Опіраючись на закон і давати відсіч екстремістам [5, арк. 99 – 104].

Але вперше за багато десятиліть комуністичного панування, запроваджені реформи оберталися проти власних ініціаторів. Компартійні кандидатури Я. Погребняка, М. Павловського, А. Маслака, Н. Ващенко не отримували електоральної підтримки. У передвиборний процес втручалися невідконтрольні КПРС партії та громадські організації, яких покликали до життя демократизаційні перебудовні перетворення. До них належали ТУМ, УГС, НРУ, Комітет виборчого права, РТК, “неформальні” осередки та страйки, що виступили як дієва опозиція. Відтак, у Львівському міськкомі, Залізничному і Радянському райкомах, парткомах ВО імені Леніна, 50-річчя Жовтня, “Мікроприлад”, “Електроприлад”, “Кінескоп”, ЛАЗ, Автокранового заводу, ЛДУ, Інститутів суспільних наук, Теоретичної фізики, Механіки та математики, Ботаніки, Прикладного і декоративного мистецтва контроль КПРС-КПУ над висуненням кандидатів було втрачено [6, арк. 1 – 4]. Після другого туру голосування народними депутатами СРСР стали опозиційні Р. Братунь, І. Вакарчук та Ю. Сорочик. 10 квітня 1989 р. партійній верхівці Львова довелося визнати: “Парткоми не зуміли використати усі можливості. Неприятливу атмосферу створили соціальні проблеми та мітингові заходи” [7, арк. 118].

Зазначена поразка спричинила дисбаланс керівного апарату комуністичних спілок. На республіканському рівні 15 липня 1989 р. ЦК КПУ констатував: “Вибори застали партійні комітети зненацька, проявивши їх нездатність діяти у демократичних процедурах” [8, арк. 41]. На обласному щаблі 11 серпня згаданого року секретар обкому В. Борисюк пропонував відмінити альтернативність у виборах номенклатурних партійних посад [9, арк. 48]. На міському фоні серед 94 зауважень, висловлених партверхівкою міста на пленумах, 53 нагадували сварку керівних органів влади. Перший секретар львівського міськкому В. Волков критикував голову облвиконкому М. Кирея за невиконання соціальних програм. Заворгвідділом міськкому В. Виноградов дорікав секретареві обкому М. Василюв недостатнім розумінням виробничих проблем. Голова парткомісії при міськкомі Н. Разумова вимагала самостійного здійснення кадрової політики [10, арк. 12 – 19]. Упродовж року на адресу ЦК КПРС надійшло 8 042 листи, в обком – 9 051, міськкоми та райкоми – 8 131. Кількість скарг, що на поступили від львівських міщан у 6 разів перевищувала чисельність загальних звернень [11, арк. 9]. Дедалі помітнішою ставала політизація останніх. Окремі послання

демонстрували антикомуністичні ознаки. Член КПРС з 1944 р., львів'янин Н. Осадчий писав 8 грудня секретарю ЦК КПРС В. Медведєву про крах перебудови як чергового комуністичного експерименту [12, арк. 58 – 59]. Самопозбавлення партійності набирає таких обертів, що змушує республіканський партапарат вдатися до аналізу його причин. Заввідділом партроботи ЦК КПУ М. Стріла повідомляв: у Львівській області за 1986 – 1989 рр. партію добровільно залишили 5 794 особи, з них 3 318 – у 1989 р. На 58% це робітники партстаж яких налічував 20 років. Більшість вмотивовувала такий крок незгодою із політикою КПРС [13, арк. 68]. У Львові з партією добровільно розпрощалося 396 комуністів. У Шевченківського районі Львова партійності позбулося 79 осіб [14, арк. 52 – 53], Залізничному – 97 [15, арк. 3], Ленінському – 103 [16, арк. 37 – 54], Радянському – 66 [17, арк. 95], Червоноармійському – 51 [18, арк. 123]. Партком ЛАЗу зменшився на 25 членів КПРС [19, арк. 7]. ВО “Автоавантажувач” втратило 14 партгруп та 2 цехові організації. [20, арк. 139 – 140] Департизацію ВО “Кінескоп” розпочали 24 особи. Відповідно до рішення його РТК від 13 квітня 1989 р., компартійні органи повинні були розміститися за територією підприємства [21, арк. 10]. Газета “Львівсьільмашівець” ВО “Сільгоспмаш” вперше зафіксувала цілковите припинення прийому в КПРС [22, с. 2].

Поряд із значним погіршення соціально-економічного стану громадян СРСР, 1990 р. приніс із собою знакову трансформацію їх політичного становища. Задумана союзною партійною верхівкою перебудова, як поверхневий ремонт комуністичного ладу, відходить на другий план, поступившись місцем національно-демократичному рухові. Залишилися у минулому та згубилися у вирі політичних пристрастей такі поняття, як прискорення та госпрозрахунок. Усім стало зрозуміло: компартійний режим доживає віку. Недаремно перший секретар львівського обкому В. Секретарюк, виступаючи на ХХVIII з'їзді КПУ сказав: “Компартія України втрачає свою авангардну роль, йде позаду подій, коли намагається зупинити об'єктивні процеси” [23, арк. 6]. Неочікувано для компартійної влади, демократичні новації винесли на поверхню безліч старанно прихованих економічних, соціальних, національних, релігійних проблем. Останніх нагромадилася така кількість, що подальше їх втаємничення вже не могли забезпечувати силові структури, так широко застосовувані компартійною владою упродовж усієї її історії. Усвідомлення громадськістю антисупільної та антинаціональної суті КПРС, перетворювало правлячу партію у головного винуватця усіх негараздів і, як наслідок, розхитувало підвалини авторитарної політичної системи в СРСР. Почалася руйнація теоретичних догм та ідеологічних стереотипів, виявляючи нежиттєздатність комуністичної ідеї, ленінського вчення та злочинність більшовицького режиму. Розуміння нелегітимності одноосібно правлячої партії породжувало серед населення не тільки недовіру до її виробничої спромоги, але й розчарування у постулатах компартійної доктрини як такої. Приміром, упродовж 1990 р. із вісімнадцяти мільйонної армії комуністів СРСР її ряди покинуло 1.8 млн. осіб – 10% усіх компартійців країни. На республіканському тлі із трьох мільйонів українських компартійців членства в партії добровільно самопозбавилося 420 тис. осіб, або 7% їх загальної кількості [24, арк. 25].

В таких умовах партія, продовжуючи імітувати втілення перебудовних новацій, приходять до розуміння, що перетворюється у заручника власних починів, а її становище близьке до фіаско. Тому, визначальною політичною ознакою 1990 р. стали березневі вибори до республіканських та місцевих рад, запрограмовані на ХІХ Всесоюзній партконференції у 1988 р. Минулорічні вибори до Верховної ради СРСР, за результатами яких КПРС хоча і номінально, але вдалося втримати перевагу, засвідчили народження багатопартійності в країні. Остання принесла із собою плюралізм думок,

альтернативність поглядів, а головне поставила правлячу партію в незвідані для неї умови справжньої політичної боротьби. З огляду на те, що опозиційні спілки носили національний характер, проросійський компартійний космополітизм сильно програвав на тлі національно-визвольних прагнень поневолених народів Союзу РСР.

На початку 1990 р. на партійному обліку у Львові знаходилося 60 230 комуністів. Однак упродовж року чисельність компартійної спілки Львова змаліла на 30%. Серед вибулих – 36% робітники, 25% – селяни, 39% – інтелігенція та студентство. Найпомітніше у Ленінському районі – на 40% [25, арк. 12 – 20]. Загальна кількість партійних організацій скоротилася до 1 015 установ: первинних – до 1 015 цехових – до 551, партгруп – до 352, що у відсотковому еквіваленті означало зменшення на 27% [26, арк. 15]. Відповідно поменшала і партійна каса. Виконання плану здачі партвнесків поменшало на 47,5%. Як було зазначено першим секретарем Львівського міськкому В. Волковим на XXVI конференції, “одною із ключових проблем нашого сьогодення є низьке матеріально-фінансове забезпечення партійної діяльності. Внаслідок зменшення розмірів сплати членських внесків, кошти скеровані на потреби первинних організацій зменшилися на половину” [27, арк. 51 – 53].

Як бачимо, до виборів місцевих рад народних депутатів та Верховної ради УРСР 1990 р., львівська компартійна організація підійшла у розпорошеному стані. Втрачена монолітність проявлялася у стрімкому скороченні компартійних лав, падінні авторитету на підприємствах та в організаціях області, наростанні деструктивних ознак у керівництві, загостренні протиріч між компартапаратом та рядовими комуністами. Перелічені тенденції напередодні виборів були передвісниками втрати компартійної монополії на політичну владу. Щоб не стати заручниками власних новацій, компартапарат намагався зробити все для того, аби до складу республіканських та місцевих рад потрапила якомога більша кількість переконаних комуністів. Це дозволило б забезпечити виконання стратегічного завдання: залишатися авангардом радянського суспільства.

Ще 20 листопада 1989 р. секретар Львівського обкому В. Борисюк завізував заходи щодо підготовки і проведення виборів до місцевих рад. Серед 29 пунктів документу звертають на себе увагу 2 та 26. У першому випадку компартапарат був налаштований провести розширене засідання з керівниками силових структур міста щодо питань підготовки та проведення виборів. У другому – пропонувалося закріпити працівників апарату обкому за виборчими округами для інформування ЦК про якісний склад зареєстрованих кандидатів та результати виборів [28, арк. 35 – 40]. Концептуальні підходи комуністів до виборів було викладено 8 грудня 1989 р. у матеріалі підготованому ідеологічним відділом ЦК КПУ “Про партійно-політичне забезпечення виборів народних депутатів УРСР”. В зазначеному документі наголошувалося: передвиборча боротьба проходить за умов ускладнення суспільно-політичної обстановки, як у країні в цілому, так і в республіці. “По суті йде блокування всіх сил, які виступають за лінію партії. Лунають заклики до страйків. Посилюється тиск неформальних організацій, більшість з яких, і передусім Рух, УХС, УНДЛ, вступили у виборчу кампанію з докладно розробленою концепцією і тактикою боротьби за своїх кандидатів” – говорилося в документі [29, арк. 173]. Серед запропонованих методів протидії вирізнялися наступні: 1. Акцентування уваги виборців на тому, що перебудова розпочалася з ініціативи КПРС. 2. Наголошування на відсутності у опозиціонерів досвіду керівної роботи та кваліфікованого корпусу відповідальних працівників. 3. Звертання уваги виборців на сприяння КПУ щодо надання державного статусу українській мові. 4. Роз’яснювання електорату злочинності жовто-блакитної символіки. 5. Акцентування особливої уваги виборців на можливості

легалізації УГКЦ. 6. Наголошування на тому, що вимоги негайного скасування шостої статті Конституції СРСР переслідують мету завдати удару по КПРС і відтіснити її на задвірки політичного життя [30, арк. 173 – 179].

Станом на 8 січня 1990 р. у Львівській області було зареєстровано 31 873 кандидати, переважну більшість з яких становили комуністи. Для проведення виборів було створено 9 236 округів [31, арк. 1 – 2]. На території Львова сформовано 7 округів для виборів депутатів республіканського, 58 – обласного, 150 – міського, 545 – районного і 75 – селищного рівнів. Відповідно до цього було створено 224 виборчі комісії, до складу котрих обрано 2 тис. осіб – на 67% комуністи [32, арк. 93].

Політичну прихильність мешканців Львова, напередодні виборів, демонстрували рекомендації, сформовані Львівським обкомом на основі соціологічного дослідження серед жителів міста станом на 10 лютого 1990 р. З числа опитаних перевагу комуністам віддавали 11% респондентів [33, арк. 3 – 4]. Тому партійна верхівка рекомендувала своїм висуванцям основну увагу зосередити на зустрічах із виборцями, для чого широко використовувати поквартирний обхід. Компарткерівництво заклиало відмовитися від традиційних засобів ведення політичних дискусій. Пропонувалося залишити в минулому використання віджилих форм наочної агітації, інформативна цінність яких була низькою. “Під час зустрічей потрібно аргументовано доводити необхідність партійного управління містом”, – було підсумовано в настанові [34, арк. 5 – 6]. У переддень виборів на шпальтах компартійної періодики львівський міськом партії опублікував звернення до мешканців області. Виступаючи за економічний і політичний суверенітет України в рамках Радянського Союзу, компартапарат ще раз підтвердив ілюзорність оновлення та стійкі загальносоюзні пріоритети [35, с. 3]. Про це добре писала антикомуністична преса. Видання львівської регіональної організації НРУ “Віче” так оцінювало передвиборну поведінку партапарату: “Обласна парторганізація не збирається ламати командно-адміністративну систему, а намагається обійтися напівзаходами” [36, с. 3].

Всього до обласної, міських, районних, сільських і селищних рад обрано 13 029 депутатів. З них комуністів – 4 324, або 33,3%. Відразу після виборів із КПРС вийшло 1 318 новообраних депутатів. Таким чином, частка комуністів у депутатському корпусі Львівщини знизилася до 3 024 осіб, або 29,2%. До обласної ради обрано 199 депутатів, з них 70 комуністів, що становило 34,1%. Після виходу з партії 38-х депутатів, представників КПУ залишилося 32, або 15,5%. До міської ради потрапило 146 депутатів. Комуністів – 32 (21,2%). З них вибуло з КПРС 17, залишилося 15 (10,2%). До районних рад Львова увійшов 531 депутат, з них членів Компартії – 154 (29%). Залишив компартійні ряди 71 депутат, після чого членів КПРС залишилося 83, або 15,6%. До районних рад області обрано 1 073 депутати. Серед них 618 комуністів, або 59,2%. Вийшли з КПРС 165 осіб. Отже 453 компартійці – депутати райрад, становили 42,2% їх загальної кількості. До сільських і селищних рад було обрано 900 і, відповідно, 521 депутата, з них комуністів – 288 (32%) і 2 (0,3%). Зведені дані львівського обкому, укладені за результатами виборів, ілюстрували намагання компартапарату оправдати політичне фіаско. Компартноменклатура на перших порах намагалася інсценувати перемогу, підрахувавши що у 18 районних радах комуністи знаходилися у більшості. Однак, масштаби поразки у Львові були настільки очевидними, що перший секретар обкому В. Секретарюк змушений був визнати: “КПУ немає місця в суверенній державі, яку хочуть побудувати політичні керівники нових структур”.

Таким чином, півстолітньому пануванню комуністів у Львові прийшов край. Перетворившись у догматичну, одержавлену, командно-адміністративну машину, КПРС-КПУ втратила здатність до самовдосконалення й позбулася підтримки

громадськості. Постійне озирання на союзний центр, очікування вказівок згори, сліпа підтримка генеральної лінії ЦК не додавали компартійним висуванцям мобільності і перетворили їх програми у антагоністичні до електоральних прагнень. Не допомогло ні застосування державного ресурсу, ні сприяння силових структур, ні фінансова допомога ЦК КПРС. Поразка спричинила початок департизації підприємств та організацій міста, а відтак декомунізацію суспільної сфери. Фундамент цієї перемоги було закладено у 1989 р., коли Львівщина обрала опозиційних депутатів до Верховної ради СРСР. У 1990 р. національно-демократичні сили міста у законний спосіб перебрали владу від КПРС-КПУ, що у наступному році не в останню чергу поставило її поза законом і дозволило відновити державну самостійність України.

Список використаної літератури

1. Долганов В. Какой мы видим власть советов / В. Долганов, А. Степовой // Известия. – 1990. – 1 января. – С.1.
2. Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). Ф. 3 (Львівський обком Компартії України). – Оп. 62. – Спр. 644. – Арк. 4.
3. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 521. – Арк. 116.
4. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 564. – Арк. 1 – 21.
5. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 564. – Арк. 99 – 104.
6. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 521. – Арк. 1 – 4.
7. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 564. – Арк. 118.
8. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 514. – Арк. 41.
9. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 514. – Арк. 48.
10. ДАЛО. Ф. 4 (Львівський міськком Компартії України). – Оп. 49. – Спр. 3. – Арк. 12 – 19.
11. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 491. – Арк. 9.
12. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 787. – Арк. 58 – 59.
13. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 521. – Арк. 68.
14. ДАЛО. Ф. 6 (Шевченковский райком Компартии Украины). – Оп. 50. – Спр. 112. – Арк. 52 – 53.
15. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 663. – Арк. 3.
16. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 663. – Арк. 37 – 54.
17. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 663. – Арк. 95.
18. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 663. – Арк. 123.
19. ДАЛО. Ф. 2638 (Первичная партийная организация Львовского автобусного завода им. 50-летия СССР). – Оп. 2. – Спр. 16. – Арк. 7.
20. ДАЛО. Ф. 1659 (Производственное объединение “Автопогрузчик”). – Оп. 1. – Спр. 368. – Арк. 139 – 140.
21. ДАЛО. Ф. 359 (Производственное объединение “Кинескоп”). – Оп. 14. – Спр. 74. – Арк. 10.
22. Толстих М. Кто придет на зміну? / М. Толстих // Львівсьільмашівець. – 1989. – 8 лют. – С. 2.
23. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГОУ). Ф. 1 (Центральний комітет Компартії України). – Оп. 11. – Спр. 2232. – Арк. 6.
24. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 1020. – Арк. 25.
25. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 808. – Арк. 12 – 20.
26. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 808. – Арк. 15.
27. ДАЛО. Ф. 4. – Оп. 49. – Спр. 5. – Арк. 51 – 53.
28. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 524. – Арк. 35 – 40.

29. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 521. – Арк. 173.
30. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 521. – Арк. 173 – 179.
31. ДАЛО. Ф. 3 – Оп. 62. – Спр. 802. – Арк. 1 – 2.
32. ДАЛО. Ф. 2 (Радянський райком партії). – Оп. 15. – Спр. 51. – Арк. 93.
33. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 802. – Арк. 3 – 4.
34. ДАЛО. Ф. 3. – Оп. 62. – Спр. 802. – Арк. 5 – 6.
35. Ленінська молодь. – 1990. – 1 березня. – С. 3.
36. Петрицька І. Передвиборні на півзаході/ І. Петрицька // Віче. – 1990. – № 5. – С. 3.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2015 р.

O. Chura

LVIV COMMUNIST PARTY AUTHORITIES DURING THE ELECTIONS OF 1989 AND 1990

At the turn of the 80s of the XX century the communist regime in the Soviet Union faced serious socio-economic and political problems neglecting which could seriously question the status of pro-government ruling Communist Party. Among these failures there were badly governed economic reforms, permanently low financial standing of the country's citizens, worsening ethnic and religious issues, the deformation of intra-party phenomena. To prevent the loss of political monopoly the Union leadership in Moscow decides to introduce political and economic innovations, further better known as "reconstruction". Their economic point consisted in an attempt to combine planned and market economy methods named as self-supporting and self-financing. The vector of political reforms was the nominal transfer the available state power from the hands of the Communist Party to Soviet institutions of the country closely monitored and controlled by the Communist Party Authorities.

Such imitation of democratic transformation caused a keen dissatisfaction of regional patriotically centered public communities. One of the regions of the USSR where there were persistent national priorities have long been its western region, and especially their unofficial capital – the city of Lviv. On its territory the communist political reform grows in the national liberation and later anticommunist movement for the restoration of state independence of Ukraine. Publication of the crimes of the past decades led to rapid discreditation the Communist Party in the eyes of the inhabitants of city Lviv and as a result it led to the national democratic renaissance that quickly turned into anti-communist one. The Communist Party environment had a very hostile attitude to the revival of the national liberation movement and widely deployed the struggle against the attempts to get rid of its monopoly on political power.

The most important steps in this direction were the elections initiated at the XIX All-Union Party Conference to the Supreme Soviet of the USSR in 1989, and to the Supreme Council of the Ukrainian SSR and to local councils in 1990. In the first case, despite the election of opposition deputies, Communist Party of Lviv although nominally, but still manages to keep the ruling positions. In the second there was a complete loss of political power. The deprivation of impact on political and economic life of the city led to the birth of deformation phenomena in the Communist Party environment of the city and has brought the Communist Party Regional Committee to the brink of survival and ultimately not only brought him to the margins of political life, but also set out of law.

Key words: Lviv, CPCU – CPU, reconstruction, political reform, elections, national democratic movement, communists, anti-communist meetings, fiasco.

РЕЦЕНЗЕНТИ: Гедьо А.В., д.і.н., проф.; Молчанов В.Б., к.і.н., с.н.с.